

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Nc/1/2015
Identifikačné číslo spisu: 6411211313
Dátum vydania rozhodnutia: 27.01.2016
Meno a priezvisko: JUDr. Helena Haukvitzová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2016:6411211313.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne JUDr. M. I. bývajúcej vo K., zastúpenej JUDr. Tatianou Polkovou, advokátkou so sídlom v Žiline, Na Priekope č. 174/13, proti žalovaným 1/ Okresnému súdu Žilina, so sídlom v Žiline, Hviezdoslavova 28, 2/ Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Župné námestie 13, o zaplatenie úrokov z omeškania z funkčného platu, vedenej na Okresnom súde Martin pod sp.zn. 10 Cpr 4/2014a na Krajskom súde v Žiline pod sp.zn. 7CoPr 9/2015, v konaní o vylúčení sudcov Krajského súdu v Žiline, takto

rozhodol:

Sudkyňa Krajského súdu v Žiline Mgr. Katarína Beniačová j e v y l ú č e n á z prejednávania a rozhodovania vo veci vedenej na Krajskom súde v Žiline pod sp.zn. 7 CoPr 9/2015 (vec Okresného súdu Martin sp.zn. 10 Cpr 4/2014).

Sudcovia Krajského súdu v Žiline JUDr. Ladislav Mejstřík a Mgr. Zuzana Hartelová n i e s ú v y l ú č e n í z prejednávania a rozhodovania vo veci vedenej na Krajskom súde v Žiline pod sp.zn. 7 CoPr 9/2015 (vec Okresného súdu Martin sp.zn. 10 Cpr 4/2014).

Odôvodnenie

Predsedníčka Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom na tomto súde pod sp.zn. 7CoPr 9/2015 podľa § 15 ods. 1 O.s.p. predložila vec Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na rozhodnutie o vylúčení (nevylúčení) sudcov Krajského súdu v Žiline Mgr. Kataríny Beniačovej, JUDr. Ladislava Mestříka a Mgr. Zuzany Hartelovej z prejednávania a rozhodovania danej odvolacej veci (vec Okresného súdu Martin sp.zn. 10 Cpr 4/2014) majúc za to, že dôvody uvádzané uvedenými sudcami nezakladajú v rovine k účastníkom konania zákonné dôvody podľa § 14 ods. 1 O.s.p.; za také dôvody nemožno považovať len kolegiálny vzťah na pracovisku, a to navyše sprostredkované cez manžela dotknutej sudkyne- navrhovateľky, ani pomer k veci (u Mgr. Kataríny Beniačovej), keďže konanie o jej obdobnej žalobe bolo už 10.októbra 2015 právoplatne zastavené pre nezaplatenie súdneho poplatku. Za týchto okolností sama skutočnosť, že uvedená sudkyňa mala v minulosti podanú obdobnú žalobu ako

navrhovateľka, aktuálne nezakladá dôvod jej zaujatosti v danej veci v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p., ak v konaní o vlastnej žalobe nepokračovala.

Zo spisu vyplýva, že predsedníčka Krajského súdu v Žiline Opatrením zo 14. januára 2016, vychádzajúceho zo zákonnej úpravy (§ 15 ods. 1, 2 O.s.p.), vyjadrení sudcov Krajského súdu v Žiline, v súlade s rozvrhom práce Krajského súdu v Žiline na rok 2015, bod II.2.4. písm. a/, písm. f/ bod 1- 4 určila, že vo veci Krajského súdu v Žiline sp.zn. 7 CoPr 9/2015 (vec Okresného súdu Martin sp.zn. 10 Cpr 4/2014) za splnenia podmienok podľa § 14 ods. 1 O.s.p. sú vylúčení sudcovia Krajského súdu v Žiline JUDr. Róbert Bebčák, JUDr. Ján Burik, JUDr. Dagmar Cabadajová, JUDr. Erika Čanádiová, JUDr. Mária Dubcová, Mgr. František Dulačka, JUDr. Yverra Dzugasová, JUDr. Adriana Gallová, JUDr. Miroslav Jamrich, Mgr. Mária Kašíková, Juraj Krupa, JUDr. Eva Kyselová, JUDr. Eva Malíková, JUDr. Jana Martinčeková, JUDr. Ivana Nemčeková, JUDr. Martina Nemravová, JUDr. Amália Paulerová, JUDr. Veronika Poláčková, JUDr. Pavol Polka, JUDr. František Potocký, JUDr. Táňa Rapčanová, JUDr. Milan Repáň, JUDr. Vladimír Sučík, JUDr. Erika Šobichová, Mgr. Zuzana Štolcová, JUDr. Roman Tichý, Mgr. Nora Tomková, JUDr. Róbert Urban, JUDr. Jana Urbanová, JUDr. Mária Urbanová, JUDr. Gabriela Veselová, JUDr. Dana Wänkeová, JUDr. Jozef Turza.

Sudkyňa Krajského súdu v Žiline Mgr. Katarína Beniačová (predsedníčka senátu 7 Co, ktorému bola vec pridelená v zmysle Rozvrhu práce Krajského súdu v Žiline na rok 2015) v oznámení uviedla, že sa cíti byť zaujatá pre pomer k veci, ak v minulosti podala obdobnú žalobu na súd, pričom sa domáhala rovnakých nárokov. Konanie o tejto žalobe bolo uznesením Okresného súdu Martin z 31. augusta 2015 sp.zn. 15 Cpr 4/2015 zastavené pre nezaplatenie súdneho poplatku a nadobudlo právoplatnosť 10. októbra 2015. Poukázala na dôvody a závery uvádzané v náleze Ústavného súdu Slovenskej republiky z 11. septembra 2013 č.k. II. ÚS 16/2011- 97.

Sudca Krajského súdu v Žiline JUDr. Ladislav Mejstřík vo svojom vyjadrení uviedol, že navrhovateľku pozná ako kolegyňu, v priateľskom vzťahu je s jej manželom JUDr. A. I. (do 31. decembra 2015 sudca Krajského súdu v Žiline, od 1. januára 2016 sudca Najvyššieho súdu Slovenskej republiky); vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci ponechal na úvahe súdu.

Sudkyňa Krajského súdu v Žiline Mgr. Zuzana Hartelová vo svojom vyjadrení uviedla, že navrhovateľku nepozná osobne, túto pozná len ako kolegyňu- sudkyňu, pozná však jej manžela JUDr. A. I., s ktorým má priateľský vzťah vzhľadom na súbežné pôsobenie na Krajskom súde v Žiline. Subjektívne sa zaujatá necíti; vznik možných objektívnych skutočností ponecháva na zvážení nadriadeného orgánu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Žiline (§ 16 ods. 1 O.s.p.) posudzoval opodstatnenosť oznámení sudcov (§ 15 O.s.p.) z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Vychádzal pritom z § 14 ods. 1 O.s.p., v zmysle ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o nezaujatosti.

Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaniu veci, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom, a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočností, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právne relevantnú. Je ňou existencia určitého právne významného vzťahu sudcu a to: 1/ k veci, v rámci ktorého vzťahu by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia o veci, 2/ k účastníkom konania, ktorý vzťah by bol založený na príbuzenskom, rýdzo osobnom (pozitívnom, či negatívnom) pomere k nim, 3/ k zástupcom účastníkov konania, ktorý vzťah by bol založený na pomere vykazujúcim znaky vzťahu uvedeného pod bodom 2.

Pri posudzovaní dôvodnosti oznámenia označených sudcov o skutočnostiach vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania veci vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcov a z toho, že výnimky z tejto prezumpcie stanovuje iba zákon. Sudcovia sú totiž vo

všeobecnosti vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí (len vtedy alebo až vtedy), ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti (viď ustanovenie § 14 ods. 1 O.s.p.).

Integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Ústavná úprava práva na spravodlivý proces (čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky) zároveň na druhej strane zahrňuje aj právo na to, aby právna vec účastníka nebola odňatá zákonnému sudcovi, ktorý bol určený podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov (čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky). V zásade teda platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v zmarení hroziaceho rizika, že by vo veci mohol rozhodovať zaujatý a nie nestranný sudca.

Nestrannosť sa definuje spravidla ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti (nadŕžania určitej procesnej strane). Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutia vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97). Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania vecí buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia samotného sudcu (§ 15 O.s.p.)).

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhládnuv od osobného správania sa sudcu) existujú

preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietať zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESEP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodiť, že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriadiť prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje. Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne.

Judikatúra sa ustálila v názore, že pomer sudcu k veci môže vyplývať predovšetkým z priameho právneho záujmu sudcu na prejednávanej veci. Nepochybne je tomu tak v prípade, ak je sudca sám účastníkom konania, bez ohľadu na ktorej procesnej strane, alebo v prípade, ak by mohol byť rozhodnutím súdu priamo dotknutý na svojich právach (ako vedľajší účastník). Pod pojmom pomer k veci sa rozumie aj situácia, keď sudca získal poznatky o veci iným spôsobom ako dokazovaním na pojednávaní (napr. ako svedok), v dôsledku čoho je jeho pohľad na zistené skutkové okolnosti prípadu deformovaný ďalšími poznatkami zistenými mimoprocesným spôsobom. Osobitným dôvodom vylúčenia sudcov pre ich pomer k veci je ich účasť na rozhodovaní tej istej veci v inom štádiu súdneho konania podľa § 14 ods. 2 O.s.p. Naproti tomu namieste nie sú pochybnosti o nezaujatosti sudcu, ktorý svoj právny názor vyjadril v rozhodnutí o veci samej (porovnaj § 14 ods. 3 O.s.p.). Sudca napokon vyjadruje svoj právny názor na právne posúdenie veci na zasadnutiach grémia, resp. kolégia (§ 15 ods. 3, § 17 ods. 3, § 21 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch). Svoj názor na konkrétnu vec vyjadruje hlasovaním, výsledkom ktorého je stanovisko k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov, ak došlo k výkladovým rozdielnostiam v právoplatných rozhodnutiach senátov toho istého kolégia, resp. v právoplatných rozhodnutiach súdov nižšieho stupňa. Tieto stanoviská sa uverejňujú spolu s vybranými rozhodnutiami v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Sudca teda veľmi často vyjadruje verejne svoj právny názor na skutkovo a právne obdobné veci, pričom táto činnosť sa nespája s obavou o strate jeho nezaujatosti a nestrannosti, ak by následne prejednával a rozhodoval obdobné právne veci. Opačný názor by bol v rozpore s charakterom a účelom vyššie uvedenej činnosti sudcov, tvoriacich grémium, resp. kolégium na danom súde a v konečnom dôsledku by znemožnil prístup k spravodlivosti.

Mgr. Katarína Beniačová, sudkyňa Krajského súdu v Žiline uviedla, že v minulosti podala obdobnú žalobu na súd, pričom sa domáhala rovnakých nárokov. Napriek tomu, že konanie o predmetnej žalobe bolo uznesením Okresného súdu Martin z 31. augusta 2015 zastavené pre nezaplatenie súdneho poplatku, sú tu dôvody na spochybnenie jej zaujatosti. Poukázala na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 11. septembra 2013 sp.zn. II. ÚS 16/2011-97.

Vychádzajúc z oboch uvedených hľadísk (objektívnej a subjektívnej stránky sudcovskej nezávislosti), dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru, že povaha uvádzaných okolností môže z objektívneho hľadiska viesť k legitímnym pochybnostiam o nestrannosti sudcu a je daný oprávnený dôvod na obavu, že sudca bude pri rozhodovaní prerokovanej veci motivovaný vyjadriť taký právny názor, ako to bolo v jeho osobnej veci. Preto rozhodol o vylúčení sudkyne Mgr. Kataríny Beniačovej z prejednávania a rozhodovania danej veci.

Sudcovia Krajského súdu v Žiline JUDr. Ladislav Mejstřík a Mgr. Zuzana Hartelová v oznámení všeobecne deklarovali priateľský vzťah k manželovi žalobkyne JUDr. A. I. (do 31. decembra 2015 sudca Krajského súdu v Žiline, od 1. januára 2016 sudca Najvyššieho súdu Slovenskej republiky).

Vzťahy sudcov navzájom sú vo všeobecnosti neutrálne, budované na princípoch profesionálnej a kolegiálnej spolupráce. Takéto kolegiálne vzťahy sudcov nemožno bez ďalšieho považovať za okolnosť vzbudzujúcu pochybnosti o nestrannosti a nezaujatosti sudcu (vid' uznesenia najvyššieho súdu sp.zn. 7 Nc 28/2013, sp.zn. 7 Nc 1/2012, sp.zn. 7 Nc 35/2012, sp.zn. 1 Nc 9/2012, sp.zn. 1 Nc 8/2010, sp.zn. 3 Nc 20/2007, sp.zn. 1 Nc 34/2012, sp.zn. 7 Nc 4/2012 a iné). Až v prípade, že by ich tento vzťah prerástol cez takto chápaný profesionálny rámec a nadobudol by charakter bližšieho osobného (napr. priateľského) vzťahu, mohla by takáto okolnosť byť dôvodom pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania veci. Nezriedka však dochádza k zamieňajú vzťahu profesionálneho (kolegiálneho) za vzťah priateľský. Žiada sa preto uviesť, že priateľským vzťahom sa vo všeobecnosti chápe užší intenzívny osobný vzťah, ktorý je založený najmä na dôvere, úprimnosti, družnosti, prívetivosti, vzájomnej pomoci, tolerancii, porozumení. Jeho existenciu je potrebné preukázať.

Nakoľko sudcovia JUDr. Ladislav Mejstrik a Mgr. Zuzana Hartelová vo svojich vyjadreniach označili žalobkyňu len za svoju kolegyňu, ktorú poznajú, a to sprostredkovane cez jej manžela, z uvedeného dôvodu objektívne nemôžu vzniknúť žiadne pochybnosti o nezaujatosti týchto sudcov pre ich pomer k žalobkyni. Vzhľadom na to Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol, že títo sudcovia nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania danej veci.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.